

INOVATÍVNE SPÔSOBY ZÍSKAVANIA INFORMÁCIÍ APLIKOVANÝCH PRI EXTERNEJ FINANČNEJ ANALÝZE

INNOVATIVE WAYS OF ACQUIRING OF INFORMATION APPLIED FOR EXTERNAL FINANCIAL ANALYSIS OF A COMPANY

MAREK KRIŠTOF

Ing. Marek Krištof, Katedra financií a účtovníctva, Ekonomická fakulta UMB v Banskej Bystrici, tel.: + 421 48 446
63 14, e-mail: marek.kristof@umb.sk

Abstract

This paper deals with innovative sources of information, which serve as a background for financial analysis of a given company from external perspective, e.g. investors. In Slovakia, substantial progress has been made in development of several individual registers and also towards their interconnection. Still, the most completed and summarized information could be found in commercial (private) databases with paid access. Paper also lists registers available in Slovak republic and characterizes the information, which could be obtained from those sources.

Key words: financial analysis, information, sources, registers

1. Úvod do problematiky

Informácie, ktoré sa týkajú finančného stavu podniku, sú predmetom záujmu mnohých subjektov prichádzajúcich do kontaktu s daným podnikom. Okrem samotného podniku sú to predovšetkým (Lesáková, 2007, s. 15): investori, manažéri, obchodní partneri (zákazníci a dodávatelia), zamestnanci, banky a iní veritelia, štát a jeho orgány, analytici, daňoví poradcovia a účtovní znalci, konkurenti, burzovní makléri, verejnosť. Rôzne skupiny majú prístup k rôznym údajom vzhľadom na povahu vzťahu k podniku. Štát alebo bankové inštitúcie majú k dispozícii iné zdroje ako napríklad obchodní partneri alebo verejnosť.

Šebejová (2008), hovorí, že investor chráni sám seba, ak preveruje podniky s cieľom rozhodnúť sa o investičnej činnosti. Investor vďaka dôveryhodnej informácii včas zistí, že záujmový podnik má finančné problémy, dokáže rýchlejšie reagovať na vzniknutú situáciu a zmierniť jej dopad.

V posledných rokoch, najmä po zahraničných účtovných škandáloch ako bol Enron a WorldCom, sa zvýšil tlak zo strany investorov a verejnosti na transparentnosť a relevantnosť informácií. Očakáva sa vyššia informačná otvorenosť spoločností a kladie sa väčší dôraz na riadenie finančných ukazovateľov (Kislingerová, 2008, s.31).

2. Informačná pyramída

V súvislosti s finančnou analýzou podniku majú najväčšiu prioritu číselné údaje, ktoré opisujú hospodársku situáciu podniku, a ktoré sa dajú vyhodnocovať buď samostatne, v kombinácii s inými číselnými údajmi vo forme (pomeroých) ukazovateľov alebo ako vývoj jednej charakteristiky v čase. K správnej finančnej analýze však môžu dopomôcť aj slovné informácie o podniku, ktoré môžu pomôcť v rozlišovaní odtieňov číselných údajov. Šebejová (2004a) hovorí v súvislosti s informáciami potrebnými na finančnú analýzu o informačnej pyramíde. Na vrchole sa nachádza podnik, ktorý poskytuje na báze legislatívy alebo dobrovoľne o sebe veľmi podrobné registračné informácie, ale predovšetkým finančné údaje. Tieto údaje spravidla nie sú veľmi aktuálne, ale môže ísť o dlhší časový rad, čo prispieva k jednoduchému spracovaniu týchto údajov. Pre finančnú analýzu podniku z investorského

pohľadu je najdôležitejšia práve táto prvá skupina údajov, tvoriacich vrchol pyramídy. Ak by sme chceli analýzu podniku zasadiť aj do priestoru budeme nutne potrebovať aj informácie o širšom okolí, v ktorom sa podnik nachádza. V tomto smere môžu byť nápomocné údaje o odvetví a o ďalších podnikoch v ňom. Preto je vhodné opäť podľa Šebejovej (2004a) využiť aj druhú úroveň informačnej pyramídy, ktorú predstavujú agregované finančné údaje zo súvah a z výkazov ziskov a strát, pomerové finančné ukazovatele, štatistické charakteristiky za odvetvie. Výstupy sú menej podrobné ako pôvodné dáta, ktoré nie je možné vždy spätne získať. Časová aktuálnosť je menšia, keďže získanie a spracovanie údajov za viaceré subjekty v rámci odvetvia je technicky i časovo náročnejšie. Tretiu úroveň pyramídy tvoria informácie o makroprostredí, ktoré sú bezpochyby pre investorov tiež podstatné, avšak nie sú priamo späté s finančnou analýzou konkrétneho podniku.

Obrázok 1 Informačná pyramída
Zdroj: Vlastné spracovanie.

Šebejová (2004a) konštatuje, že základné informačné zdroje údajov o podnikoch majú legislatívne stanovený verejný charakter, čo však neznamená, že informácie z týchto zdrojov sú prístupné zdarma. Od roku 2001 sa však situácia postupne zlepšuje a mnohé informácie publikujú zodpovedné vládne inštitúcie zdarma na internete. Plnenie informačnej povinnosti podnikmi najmä s ohľadom na zverejňovanie finančných údajov má však ešte značné medzery, aj keď i v tejto oblasti nastal určitý posun. Najmä veľké akciové spoločnosti začali zverejňovať viac informácií, pretože čoraz väčšmi otvorená ekonomika ich núti, aby sa stali transparentnejšími a tým aj menej rizikovými v očiach obchodných partnerov i potenciálnych kapitálových investorov. Dostupnosť údajov znamená transparentnosť, čo by malo prispievať k stabilite podnikateľského prostredia.

Externí používatelia potrebujú spravidla získať informácie o finančných údajoch (Šebejová, 2004c), t.j. účtovnú závierku, účtovné výkazy (súvaha, výkaz ziskov a strát) a ďalšie vybrané údaje, ako napríklad hodnota a štruktúra majetku a kapitálu podniku, výnosy, náklady, hospodársky výsledok, tržby, nákladové úroky, atď... Tieto údaje sa zvyknú označovať aj jednotným názvom hospodárska informácia. Finančné údaje podniku sú dostupné vždy s určitým oneskorením, ktoré vyplýva z podstaty účtovníctva a je akceptované aj v legislatívne ustanovených termínoch na zverejnenie finančných údajov, preto je potrebné sledovať aktuálne dianie v podniku na základe informácií uverejnených v tlači. Všetky získané informácie je účelné preveriť, t. j. porovnať navzájom viaceré zdroje, ak sú k dispozícii.

Debnárová (2014, s. 8) prezentuje výsledky prieskumu o úrovni zverejňovania informácií v oblasti správy a riadenia spoločností na Slovensku. Mierne zvyšovanie povedomia a kvality vykazovaných informácií o správe a riadení je zjavné z medziročného porovnania výsledkov prieskumu. Najvýraznejšie zmeny sa zaznamenali pri hodnotení obsahu výročnej správy, kde nárast podielu podnikov s dostatočným rozsahom a kvalitou informácií o správe a riadení bol o 19 percentuálnych bodov vyšší. Pozitívne zmeny nastali aj v zriadení výborov a dostupnosti

informácií o ich činnosti, a taktiež pri hodnotení manažmentu rizík. Výsledky prieskumu odhalili aj oblasti v ktorých došlo k miernemu poklesu úrovne. Negatívny trend bol identifikovaný v náraste podielu podnikov, ktoré nezverejnili žiadne informácie o členoch orgánov, odmeňovaní a o správe a riadení vo svojej výročnej správe a vo vyhlásení o správe a riadení. Na základe výsledkov prieskumu boli ocenené najlepšie spoločnosti v troch kategóriách, a to z dôvodu zrovnoprávnenia podmienok pre sledované spoločnosti. V prvej kategórii Banky sa najlepšie umiestnili Všeobecná úverová banka, a.s. a Slovenská sporiteľňa, a.s., ktoré dosiahli rovnaký počet celkových bodov. V kategórii Poist'ovne najvyšší počet bodov dosiahla Union poisťovňa, a.s. Medzi najlepšie podniky v kategórii Nefinančné spoločnosti patria: Hornonitrianske bane Prievidza, a.s., SLOVNAFT, a.s., a Tatry Mountain Resorts, a.s.

3. Zdroje informácií

Najzákladnejšie (i keď nefinančné) informácie o podnikoch môžu externí používatelia nájsť v Registri organizácií, ktorý spravuje Štatistický úrad Slovenskej republiky (ŠÚSR), a ktorý je verejne zdarma prístupný na internetovej stránke ŠÚSR (2016). Tento register zachytáva nasledovné informácie o podnikoch: IČO, obchodné meno, dátum vzniku a zániku, adresa sídla (okres a obec), právnu formu, hlavnú činnosť, inštitucionálny sektor, druh vlastníctva a kategóriu veľkosti organizácie (podľa počtu zamestnancov).

Druhým základným registrom informácií o podnikoch je Obchodný register Slovenskej republiky na internete. Vo výpise z tohto registra je možné nájsť opäť všeobecné ekonomicko-právne informácie o podniku, ale jeho súčasťou je taktiež aj zbierka listín, ktorá obsahuje dokumenty (uložené listiny), medzi ktoré okrem iného patrí aj (Šebejová, 2004a) účtovná závierka zapísanej osoby, ak to ukladá osobitný zákon aj výročná a auditorská správa zapísanej osoby, ktorá obsahuje meno, priezvisko a bydlisko fyzickej osoby alebo obchodné meno, sídlo a identifikačné číslo právnickej osoby audítora a evidenčné číslo zápisu overujúceho audítora v zozname audítora. Podľa Obchodného registra (2016) je zbierka listín verejne prístupná a každý má právo po zaplatení súdneho poplatku do nej nahliadnuť na registrovom súde a vyhotovovať si z nich odpisy.

Šebejová (2011) sa zmieňuje o začínajúcom projekte Registra účtovných závierok RÚZ), ktorý bol v skúšobnej prevádzke od začiatku roku 2012. V súčasnosti už RÚZ pracuje v plnom rozsahu pod Ministerstvom financií Slovenskej republiky. Podľa údajov zo stránky Registra účtovných závierok (2016) vznikol RÚZ s cieľom zlepšenia a zjednodušenia podnikateľského prostredia a zníženia administratívnej náročnosti podnikania. Zároveň má zlepšiť dostupnosť a kvalitu informácií o účtovných jednotkách. Register je zriadený zákonom č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a svoje úlohy začal plniť od 1. januára 2014 a povinne zverejňuje dokumenty zostavené k 31. decembru 2013 a neskôr. Pomocou webovej stránky môžu používatelia vyhľadávať v zozname účtovných jednotiek, prezerat', ukladať a tlačit' účtovné výkazy a ďalšie dokumenty zverejňované v registri.

Medzi ďalšie regulované zdroje informácií, aj keď už s menšou vypovedacou hodnotou priamo pre finančnú analýzu, patria aj nasledovné zdroje (uvádzame ich kvôli úplnosti): Kataster nehnuteľností, registre práv duševného vlastníctva, Centrálny register daňových subjektov (neverejný až na niektoré údaje) a Register bankových úverov a záruk právnických osôb (neverejný – predmet bankového tajomstva). Ďalšími zdrojmi o podnikoch môže byť aj Obchodný vestník a Vestník verejného obstarávania. Zdrojom informácií pre právnické osoby môže byť aj Hospodársky register subjektov Slovenskej republiky. Tento však nemôžu využívať investori - fyzické osoby. Služi iba pre malé a stredné podniky ako jeden z alternatívnych zdrojov informácií za účelom ochrany malých a stredných podnikov pred

prípadnou platobnou neschopnosťou spôsobenou nedostatočným prehľadom t. j. nedostatkom informácií o budúcom obchodnom partnerovi pri uzatváraní obchodných vzťahov (Hospodársky register subjektov Slovenskej republiky, 2016).

Informácie o hospodárení z účtovných výkazov sú dostupné vo verejných zdrojoch. Aby bolo preverenie podniku úplné, treba sa zaujímať aj o jeho schopnosť hradiť záväzky, o platobnú disciplínu, pozíciu v odvetví a vyhliadky do budúcnosti. Všetky tieto ostatné údaje sa nachádzajú zväčša v komerčných zdrojoch. Všetky verejne dostupné informácie o jednom podniku z registrov, vestníkov, účtovných výkazov, dokáže dnes externý záujemca získať spravidla dvojako. Buď zdĺhavejším spôsobom z rôznych zdrojov, ale zdarma alebo komfortne a rýchlo, spravidla z jedného komerčného zdroja, ale za poplatok (Šebejová, 2008, s. 1).

Medzi známe platené zdroje informácií patria napríklad nasledovné databázy: Albertina Firemní monitor pre Českú a Slovenskú republiku, Creditreform, Bisnode, TrendTop a Kompass. Univerzálny register spoločnosti Slovak Credit Bureau s názvom Cribis kumuluje informácie z 20 rôznych zdrojov.

Ďalším významným zdrojom sú informácie z kapitálového trhu, kde musia podniky emitujúce cenné papiere spĺňať zákonom stanovené podmienky. Podľa Šebejovej (2004c, s. 6) možno podnik považovať za transparentný, ak o sebe poskytuje informácie minimálne v zákonom ustanovenom rozsahu a termíne, čím dáva najavo dodržiavanie legislatívy, opodstatnenosť svojej existencie, ochotu realizovať zvolenú stratégiu a záujem manažmentu i vlastníkov zabezpečiť jej dlhodobú stabilitu.

Podniky emitujúce cenné papiere na verejnom trhu na Slovensku musia povinne zverejňovať regulované informácie (Burza cenných papierov v Bratislave, 2013, s. 15). Národná banka Slovenska (2016) vedie Centrálnu evidenciu regulovaných informácií. Povinnosť vytvorenia Centrálnej evidencie regulovaných informácií vyplynula z implementácie ustanovení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/109/ES z 15. decembra 2004 o harmonizácii požiadaviek na transparentnosť v súvislosti s informáciami o emitentoch, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu do zákona č. 429/2002 Z.z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov. Ide o bezplatnú a ľahko prístupnú databázu regulovaných informácií, ktoré sú emitenti cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu povinní predkladať Národnej banke Slovenska podľa zákona č. 429/2002 Z.z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov a zákona č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Okrem povinne zasielaných informácií (ročné a polročné finančné správy, atď.), emitenti cenných papierov môžu prostredníctvom tejto databázy zverejniť aj iné informácie súvisiace s ich činnosťou (napr. výsledky valného zhromaždenia, zmeny v základnom imaní spoločnosti, atď.). Databáza ponúka jednoduché prehľadávanie, sťahovanie a tlač historických údajov od júna 2007.

Ku dňu spracovania údajov spadalo pod Centrálnu evidenciu regulovaných informácií 88 emitentov akcií a 34 emitentov dlhopisov na Burze cenných papierov v Bratislave, a.s. (Národná banka Slovenska, 2016). Medzi dve najzákladnejšie položky regulovaných informácií patrí polročná a ročná finančná správa. Podľa zákona 429/2002, § 35 ods. 2 obsahuje polročná finančná správa viacero častí, pričom niektoré z nich majú formu písomného vyhlásenia k rôznym skutočnostiam a neobsahujú explicitne finančné (číselné) informácie, ktoré by sa dali aplikovať pri externej finančnej analýze. Podľa zákona 429/2002, § 34 musí emitent zostaviť ročnú finančnú správu najneskôr do štyroch mesiacov po uplynutí účtovného obdobia a zabezpečiť, aby bola táto správa verejne prístupná najmenej počas desiatich rokov.

Burza cenných papierov v Bratislave (2016), a.s. poskytuje svojim používateľom aj tri platené informačné balíky:

- kompletný servis o obchodovaní v reálnom čase, ročný licenčný poplatok 3,000 Eur;
- kompletný servis o obchodovaní po skončení obchodovania, ročný licenčný poplatok 2,000 Eur;
- kompletný servis o emitentoch, ročný licenčný poplatok v sume 3,000 Eur (pri kombinácii balíkov zľava 40 % na kompletný servis o emitentoch).

Podľa Šebejovej (2004b, s. 8) otvárajú verejné informačné zdroje a komerčné databázy podnikateľské prostredie, umožňujú nadviazať obchodné kontakty a preveriť obchodného partnera. Neverejné zdroje slúžia na špecifické evidenčné účely, ale aj ako nástroj znižovania rizika. On-line dostupnosť verejných zdrojov cez internet, často zdarma, ako aj rozširujúca sa ponuka produktov na trhu komerčných zdrojov, vytvorených v SR prispievajú k vyššej transparentnosti podnikateľského prostredia, ktorá je predpokladom na nadväzovanie obchodných vzťahov s podnikmi nielen z krajín Európskej únie, ale aj pre investorov.

Záver

Zo spomenutých faktov vyplýva, že za posledné desaťročie došlo na Slovensku k posunu v spektre transparentnosti. Podniky a aj štát pristupujú k problematike inovatívnych zdrojov podnikových informácií zodpovednejšie a príklad si berú z vyspelých ekonomík s fungujúcim kapitálovým trhom. Aj napriek tomuto progresu je možné identifikovať slabé stránky, ktorými je jednak nedostatočná vzájomná údajová prepojenosť jednotlivých registrov a taktiež absencia jedného verejného registra, ktorý by svoje služby poskytoval bezodplatne (financovanie z verejných zdrojov). Pri súčasnom trende informatizácie a vzhľadom na zlepšovanie sa jednotlivých registrov na európsku úroveň môže však čoskoro prísť k zlepšeniu aj nedostatkových oblastí.

Literatúra

- [1] Burza cenných papierov v Bratislave. 2013. Pravidlá pre prijatie akcií na kótovaný a hlavný paralelný trh burzy. [online]. 2015. [cit. 2015-12-10]. Dostupné na internete: <http://www.bsse.sk/Portals/0/Pravidla%20BCPB/Burzove%20pravidla/04_BP_1_1_KT_A.pdf>
- [2] Burza cenných papierov v Bratislave. 2016. Poskytované informácie. [online]. 2016. [cit. 2016-07-06]. Dostupné na internete: <<http://www.bsse.sk/Poskytované%20informácie.aspx>>
- [3] DEBNÁROVÁ, L. 2014. Úroveň zverejňovania informácií v oblasti správy a riadenia spoločností na Slovensku. In Finančný manažér, roč. 14., 2014, č. 3. ISSN 1335-5813, s. 6-9.
- [4] Hospodársky register subjektov Slovenskej republiky. 2016. Podmienky používania Hospodárskeho registra Slovenskej republiky. [online]. 2016 [cit. 2016-06-17], Dostupné na internete: <<http://www.madeinslovakia.eu/sk/licencia>>
- [5] KISLINGEROVÁ, E. 2008. Finanční analýza. Praha : C. H. Beck, 2008, 135 s. ISBN 978-80-7179-713-5.
- [6] LESÁKOVÁ, Ľ a kol.. 2007. *Finančno-ekonomická analýza podniku*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2007. 207 s. ISBN 978-80-8083-379-4.

- [7] Národná banka Slovenska. 2016. Základné informácie o centrálnej evidencii regulovaných informácií. [online]. 2016 [cit. 2016-07-06], Dostupné na internete: <<https://ceri.nbs.sk/index>>
- [8] Obchodný register Slovenskej republiky na internete. 2016. O obchodnom registri. . [online]. 2016 [cit. 2016-06-17], Dostupné na internete: <<http://www.orsr.sk/about.asp>>
- [9] Register účtovných závierok. 2016. Register účtovných závierok. [online]. 2016 [cit. 2016-06-17], Dostupné na internete: <<http://www.registeruz.sk/cruz-public/home>>
- [10] ŠEBEJOVÁ, K. 2004a. Charakteristika informačných zdrojov o firmách I. In *Biatec*, Bratislava : Národná banka Slovenska, roč. 12, č. 2., s. 5 - 9, ISSN 1335-0900, [on-line]. 2004 [cit. 2015-12-05], Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2004/BIATEC_2_2004.pdf
- [11] ŠEBEJOVÁ, K. 2004b. Verejné informačné zdroje a komerčné databázy na slovenskom trhu. In *Zborník konferencie INFORUM 2004: 10. konferencia o profesionálnych informačných zdrojoch*, Praha: Albertina icome Praha, ISSN 1801-2213, [on-line]. 2004 [cit. 2015-12-05], <Dostupné na internete: http://www.inforum.cz/pdf/2004/Sebejova_Katarina.pdf>
- [12] ŠEBEJOVÁ, K. 2004c. Význam informácií pre transparentnosť podnikateľského prostredia. In *Biatec*, Bratislava: Národná banka Slovenska, roč. 12, č. 1., s. 6 - 11, ISSN 1335-0900, [on-line]. 2004 [cit. 2015-12-05], Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2004/BIATEC_1_2004.pdf>
- [13] ŠEBEJOVÁ, K. 2008. Kde a ako preveriť obchodného partnera. In *Zborník konferencie INSOURCE 2008: konferencia o profesionálnych informačných zdrojoch pre obchod, management, marketing a prieskum trhu*, Praha: Albertina icome Praha, [on-line]. 2008 [cit. 2015-12-05], Dostupné na internete: <<http://www.insource.cz/pdf/2008/sebejova-katarina1.pdf>>
- [14] ŠEBEJOVÁ, K. 2011. Verejné a neverejné zdroje informácií. [on-line]. 2011 [cit. 2015-12-05], Dostupné na internete: <http://asocfin.sk/seminar-piestany-1-a-2-decembra-2011/>
- [15] Štatistický úrad Slovenskej republiky. 2016. Register organizácií. [online]. 2016 [cit. 2016-06-17], Dostupné na internete: <<https://slovak.statistics.sk>>
- [16] Zákon č. 429/2002 Z.z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov
- [17] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
- [18] Zákon č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách v znení neskorších predpisov